

Patthelyzet

Lassan dél lesz, a gyerek már reggel óta sírdogál. A kicsikók után rohangálna, vagy az istállóban hajkurászna a tyúkokat. Mert ez a lópokróccal letakart vaságy szűkös játszótér. Összedőlnek rajta a kuglibábuk is, amit a Jézuska hozott. Olyan gödrös, horpadt, hogy a fagyoló elmerül benne, csalinkázik, botorkál. Pedig édesapát szeretné legyőzni kuglizásban. De a földön nincs hely, ahol gurigázhatnának. Van a búboskemence, meg a másik ágy. És az ablak, mint a mécses lángja, oly kicsiny, a világosság se több, amit beereszt. Igazi reggel soha sincs, csak délután és este.

A férfi kimegy a tornáczra, Gézus az anyjának is sírhat. Alíz türelme félelmetes és csorbítatlan. Üveglelkű, de a gyémánt sem karcolja meg, mögéje húzódik, és a szőke glóriával a fején, hűvös, szent, saját és különbejáratú zárdában, aminek elveszítette a kulcsát. Már ő is lassan elfelejt kopogtatni az ajtón. Nekik Gézussal kívül tágasabb.

A tornác három lépésnyi, vagy még annyi se. Hozzáragasztották a szobáczkához, hogy tanyának nézhessék. A régi tanyából kihalt mindenki, és így összezsugorodott. A szárnyasjószágnak szolgált valamikor, most az övék. Alig nagyobb egy tisztességes kutyaólnál.

Tavaszi nap süt, a nádtetőről vastagon csurog a víz. Hizlalja ezt a tócsavilágot szüntelenül. Kopogós, kemény tél indult novemberben, viharos és tündöklő. De a locsogó, hígfényű olvadás összetörte. A föld is szenved miatta, nemcsak a vigasztaló ég. Onnan is ellopták a csilgkőszőrűt, amin a jeges szél vidáman pedálozott. Ha éjszaka sétált a megroppanó hóban, látta a szikrák hancúrozását. Hogy kiszabadul a fogságból, azt üzenték neki mindegyik villanással. Most lehúzná róla a bakancsot is a sár. Körülzárták, nem menekülhet.

A dűlőút felől lódobogást hall, a paták cuppogását a sárban. A paraszt ilyenkor nem kóricál, kéméli a gebéit. Mert lónak már nem mondaná azokat senki. A legelőn olyanok, a délutáni alkonyatban, mint szédelgős papírmasé-figurák.

Befordul a lovas a tanya elé, és megáll. A ló türelmetlenül forgolódik és idegesen prűszköl. A mellső lábával kirúg, fölveri a sarat. A rendőr paskolja a nyakát, hogy megnyugodjék. Ne higgye senki, hogy ő rosszat akar. A járőrszolgálat kötelező, még vasárnap is, karácsony első napján. Majd jelentést ír, csak előbb szemlélődik egy kicsit. Úgy nézi ezt az embert a tornácra, mintha emlékeztetné valakire. Bólint is, helybenhagyóan. És csak azután köszön.

— Jó napot.

A férfi, ha késedelemmel is, de viszonozza.

— Jó napot.

Közöttük a méteres sár, a víztócsák. A rendőr kérdez, hogy kitöltse az időt.

— Ugye, maga is pesti?

Más nem jut eszébe, ezeket errefelé így hívják.

— Csak voltam. Már nem vagyok az.

A rendőr sok mindent hallott róluk. Hogy hazaáruuló népség, azt is. De most jár először a prérin, a faluhoz szokott inkább. Ha igaz, mert a megyeszékhelyről küldték őt is, erősítésnek, a tanyaközpontba. Nagy szigorúság van mindenütt, annyi kétségtelen.

— Értem én. Meg tudom is.

A körzeti megbízott harapósabb. És nagyhangú. Azonnal rázendít a fenyegető szövegre, ok nélkül is, ha körbejár ellenőrizni. De tőle megszokadhat, nem kussol, nem hunyászkodik. Kicsúszik a száján.

— Akkor miért kérdi, ha tudja?

A rendőr kivesz egy papirost a zsebéből, és belenez.

— Tán tilos? Vagy sértegető?
A férfi nekidől a vékonyka gerendának. Ne higgye ez a rendőr, hogy fél.
— Nem azért mondtam.
Gyerekképző ember, hogy a fészkes fenébe került ez ide? A kezelőoverállon vastag bőrszija. A bakancsa viseltes.
— Hogy hívják magát?
— Dánielnek.
— Miféle Dániel?
— Ez a vezetéknevem.
A rendőr böngészgeti a listát, és megtalálja. Dániel Ernő katonatiszt, horthysta főhadnagy. Fölnéz a papirosból, hogy alaposabban szemügyre vegye. Túlságosan is fiatalnak látja. Két ujjal megemeli a sapkáját.
— Mit mondjak, magasra vitte.
— Én?
— Hát kicsoda más? Magával beszélek.
Dániel Ernő szeretné tudni, hogy a rendőr mire gondol.
— Megmagyarázná, kérem?
A rendőr rutinos kihallgató, elvégre őrmester.
— Azzal maga tartozhatna nekem. Miután főhadnagy volt a Horthy alatt.
A férfi nevetését máskor nehezebben tűrné. De most a skandalumtól tartózkodik.
— Számoljon csak utána.
— Minek?
— Méghogy főhadnagy! Negyvenháromban tizennyolc éves voltam.
Az őrmester számol, és még feljebb tolja a sapkáját. Nagy hülyeségbe keveredett, a hét-szentségét a sok baromjának. De muszáj kivágni magát a bajból.
— Önként jelentkezett a hadseregbe. És akkor stimmel a dolog.
Ahogy kimondja, máris világos, ez az adu nem üti meg a bankot. Szívesen abbahagyná, mivel ezt a beszélgetést csak úgy időöltésből kezdte. Meg az ellenőrzés miatt, amiért ideküldték.
— Végképp nem stimmel, őrmester úr. Mert egy percre se voltam katona. Sem önként, sem hívásra. És csak abban bízom, hogy nem is leszek. Ebből kihagynak.
A kiskölyök ugri füles, ahogy azt náluk mondják. Látja a szemén, hogy indulna a lóhoz. Gyerektől szokatlan vágyakozással bámulja a derest. Piros kuglibábukat hoz, egy kaskával, és leteszi a földre.
— Édesapa, kicsoda ez a bácsi a lovacskán?
— Rendőr.
— Hívjuk játszani őt is.
Az az ember fölemeli a gyereket magához, és megcsókolja.
— Te számár, ez a bácsi nem azért jött. Egyébként is, mars vissza. Megtiltottam, hogy kigyere.
A kiskölyök rúgkapál a levegőben, és nem hagyja magát. Meg kell hagyni izmos, jóvérű fajta. Különb lesz az apjánál. Jókor jön ez a gondolat, hogy mentse a tekintélyét.
— Anyuka üzeni, hogy itt kuglizál velem.
Ha egyszer rájön, hogy Alíz mégse szereti ezt a gyereket, megőrül. Hangosan intézkedik, mintha a hivatalos ellenőrzés nem is létezne. Hátat fordít neki, és leguggol.
— No, lássuk csak! Itt a fal mellett lesznek a bábuk, szabályos felállásban. Mert tanul meg fiam, aki szabálytalanul játszik, az csaló. És a csalókat előbb-utóbb a sarokba állítják, mint a rossz gyereket. És aki nagy csaló, az térdepel is, kukoricán, hogy fájjon neki, és szégyenkezzen.
Most már mehetne tovább, hosszú a névsor. Kifelé faroltatja a lovat, s az a hátsó lábával majd feldönti a gyöngécske kerítést. Ez is csak bajnak van itt, méregnek. A napraforgósár

inkább tűzrevaló, rossz kis kerítés készül csak abból. Mint ahogy ez is dülöngél, esenkedik. A kantárszijat magafelé húzza, és hátradől.

— Hó, Betyár, hó! A keserves anyádat.

A kisfiú éles hangja betölti a tornácot.

— A bácsi nagyon mérges. Bántja a lovacskát.

— Most ne arra figyelj. A játék indul. Mindenki háromszor dob. Helyesebben gurítja a golyót. Amennyi bábu ledől, azt megszámloljuk. Csak nagyon vigyázz, kisfiam, a bábukra célozz. Kezdheted is.

Mindig dicsérték, hogy jól vág az esze. Papiros nélkül is felsorolná a delikvenseket. Csupa tábornok, rendőrtiszt, meg nagybirtokos. Az egyik gróf, méghozzá emlékezetes nevű. Hallotta elégszer az apjától, aki Debrecenben volt huszár. Bölcs állat a ló, lelkes állat. Jobban ismeri a kötelességét, mint ő. Főlöszleges ez a báméskodás, csak húzza az időt, ahelyett, hogy a parancsot teljesítené. A ló toporog, eszi a rosszéb. Hadd egye, ember üli meg, nem valami szarjankó.

A kiskölyök három dobásból két bábút talál. Borzasztóan örül, kipirulva dicsekszik az apjának.

— Mindegyiket lelövöm.

A férfi nevetésének most nincs olyan éles zöngéje, mint az elébb. Vajon miért ragasztották rá, hogy katonatiszt? Mostanság sok a feljelentgető személy, nagyon is sok. És hogyha nem nézik meg elég akkurátusan, bárki szenvedhet tőlük ártatlanul is.

— Nem vadászunk mi senkire, fiacskám.

— De az enyém ágyúgyó. És azok rossz katonák, puffantsuk le őket.

— Gézus, miféle csacsiság ez a rossz katonákról?

— A Boldi bácsi mondta. Hogy ők hoztak ide minket. Téged is, meg anyukát.

Az őrmester felemelkedik a nyeregből, a kengyel megfeszül. Azután visszazöttyen, a készütséget lefűjták, mielőtt elkezdődött volna. Ilyesmit érez. A gyerek feje teli van fantáziálással. Azt a Boldit, vagy kicsodát is besorolhatja valamelyik mesébe.

A nap pattog, ugrál az égen, mint a menyecske, aki töri magát, hogy oda ne kozmáljon a lekvár. A föld is ragadós a korán jött igekezettől, mint egy lekváros kondér. Nem piszkítaná be a csizmáját, hogy átgázoljon rajta. Marad a lován.

Az az ember láthatóan elgondolkodik, és megszelídülve simogatja a gyerek fejét.

— Majd egyszer megérted ezt is. De a katonákra ne haragudj, azok semmiről sem tehetnek. Most vegyük úgy, hogy ez csak próbadozás volt, bemelegítés. Te következel megint. De nézzed csak, az udvaron milyen nagy a sár, és édesapának lyukas a bakancsa. És a suszter messze van, amíg nem szárad meg az út, nem vihetem hozzá. Úgy igyekezz, ügyeskedjél, hogy a tornácról ne guruljon le a golyó, mert akkor vége a játéknak.

Hivatalos tévedés is előfordulhat, bármikor. Ez a Dániel, vagy kicsoda, úgy általában inkább szelíd ember, nincs ezen semmi kivetni való. Jelenti a százados elvtársnak az ügyet, hogy mivel találkozott. Megértő parancsnok, nem olyan elvakult, szemellenzős, aki csak üt-vág, mielőtt a tényállás felől tájékozódna. Ha előfordul ilyesmi, órá számítani lehet. De az asszony előtt hallgat, most kivételesen, úgy kívánczik a gyerek után szegény, járkál a doktorhoz, eszi a tablettát, orvosságot, hátha a nagy örömben ő is részesülhet. Lassan fölhagy a vigasztalással, mert ez a tüske egyre mérgesedik, és a seb fáj őneki is, kegyetlenül.

A fagolyó csattog, a bábuk egymásra dőlnek, a kíváncsi verébcsoport odábröppen a napraforgókerítésről. A kugliwiadalt itthagyja, ha erre jár, megnézi őket, emberségből vagy se, azzal más ne foglalkozzék. A végső elszámolásnál mindenki saját magának tartozik, abba nincs beleszólás. Rövidebbre fogja a kantárszijat, Betyár fölveti a fejét, kényeskedve, mert igencsak érzékeny, de engedelmesen fordul a kapu irányába, már mögöttük van a tanyaház, amikor a gyerek kiáltása valósággal belehasít.

— Jaj, édesapám, a golyó!

Visszanéz, a nyakát megfeszíti, és káromolná az eget, de nagyon, mert a piros kugligolyó ott evickél a sárban, hogy végképp elmerüljön. Mindhármukban föl száll a keserűség, a torkukat szorongatja, mert kiszolgáltatottak, és ez a bánatos idő nem kegyelmez nekik.